

Uloga školskog knjižničara u poticanju čitanja neelektirnih naslova

Grbavac, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:323169>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

Akademski godina 2021./2022.

Ivana Grbavac Petak

**Uloga školskog knjižničara u poticanju čitanja neelektirnih
naslova**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sci. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

SADRŽAJ

Sadržaj.....	ii
1. Uvod.....	1
2. Školska knjižnica i školski knjižničar.....	3
2.1. Zadaće i uloga školskog knjižničara	4
2.2. Vanjski faktori koji utječu na rad školske knjižnice.....	5
2.3. Unutarnji faktori koji utječu na rad školske knjižnice.....	6
3. Čitanje značaj i potreba	6
3.1. Čitanje obaveznih djela (lektira).....	7
3.2. Čitanje neelektivnih djela.....	7
3.3. Kako potaknuti čitanje.....	9
3.4. Nacionalna strategija poticanja čitanja.....	12
4. Pripreme za projekt poticanja čitanja.....	13
4.1. Radionica žirafa u avanturi.....	14
4.2. Radionica ususret Danu planete Zemlje.....	20
4.3. Radionice u produženom boravku.....	24
4.3.1. Patuljak Putuljak putuje.....	25
4.3.2. Strahovi i kako ih pobijediti, brojevi i slova.....	29
4.4. Književni susreti.....	32
4.5. Prozirna Lili.....	33
4.6. Kviz za poticanje čitanja.....	36
5. Nova lista najdražih knjiga u školskoj knjižnici.....	37
6. Novi projekti u novoj školskoj godini.....	38
7. Zaključak.....	40
8. Literatura.....	41
Sažetak.....	43
Summary.....	44

1. UVOD

U školskoj knjižnici radim kratko, ali dovoljno da shvatim kako knjiga nije omiljeno sredstvo opuštanja i zabave djeci današnje dobi. Prilikom svakog posuđivanja knjiga najčešće je i prvo pitanje koliko neka knjiga ima stranica. Takva i slična razmišljanja djece potaknula su me da osmislim način kako im približiti knjigu, zainteresirati ih za čitanje i pokazati da knjiga nije samo lektira, već i oblik zabave i opuštanja.

Iako je teško danas konkurirati sveprisutnim animiranim i igranim filmovima koja djeca imaju na izbor u svako doba dana, igricama na mobitelu i raznim drugim načinima zabave putem moderne tehnologije, odlučila sam se kroz radionice pokazati djeci da se uz knjigu možemo uistinu zabaviti.

U ovom ću radu pokušati objasniti važnost knjige i čitanja, važnost čitanja od malih nogu i važnosti čitanja kroz život. Čitanje pomaže čovjeku kroz sve etape života za njegov kognitivni razvoj, razvija vokabular i maštu. Tijekom predškolske djetetove dobi, roditelji igraju veliku ulogu u tome hoće li dijete imati razvijenu ljubav kasnije za knjigu i hoće li znati vrijednost knjige. Polaskom u školu roditelj i dalje ostaje ključan faktor u razvijanju ljubavi prema čitanju, no veliku ulogu preuzimaju na sebe škola i cijeli odgojno-obrazovni proces. U tom odgojno-obrazovnom procesu školski knjižničar igra ključnu ulogu. Prošla su vremena kada su knjižničari bili samo oni koji su zaposleni u knjižnici jer ih nisu imali gdje drugdje smjestiti ili su se umorili od silnih obaveza u nastavi i sada odmaraju. Danas su školski knjižničari educirani za rad s djecom i uključeni u sve segmente odgojno-obrazovnog procesa. Suvremena knjižnica postaje velika pomoć u učenju i nastavnom procesu, a knjižničar informacijski i medijski stručnjak. Djeca danas dolaze u školu s već ustaljenim navikama koje idu ukorak s dobom moderne tehnologije, pažnja im je vrlo mala i uglavnom se baziraju na igrice i na samo ono nužno što moraju odraditi u školi. Školska knjižnica im je samo mjesto gdje posuđuju, i to nevoljko, obaveznu lektiru i nemaju se potrebu duže zadržavati u njoj. Knjižničar je taj koji treba naći načina kako vratiti djecu u knjižnicu i kako da zavole čitanje i djela koja nisu obavezna. Najčešće se ipak događa da djeca naprosto nisu našla onu „pravu“ knjigu za sebe. Djeci se treba ukazati i pokazati način kako da čitanje postane zabava i kako se razvija ljubav prema čitanju. Ono što čitamo trebalo bi nam se i sviđati te je knjižničar stoga onaj koji treba prepoznati djetetove interese i osigurati dovoljno veliki opus neelektirnih djela kroz kojeg djeca mogu izabrati ono što im najviše odgovara. Knjižničar bi svakako trebao biti upućen u radnju predloženih knjiga te zajedno s djetetom diskutirati o pročitanom! Zadaća školskog knjižničara je velika i izazovna, a odgovornost neupitna.

Zbog svega navedenog, odlučila sam se tijekom školske godine 2021./2022. napraviti više radionica koje će djeci približiti knjigu kroz razne zanimljive popratne sadržaje i razgovore. Nažalost, nisam bila u mogućnosti održati sve radionice zbog epidemioloških mjera koje su tada bile na snazi. Više sam se zadržavala u nižim razredima naše škole, a tek poneku radionicu

održala sam u višim razredima. Kako su ove školske godine epidemiološke mjere malo popustile, odmah sam krenula s radionicama u višim razredima. Neke su radionice već odrađene, neke su u tijeku, a neke još čekaju doći na red.

Ipak, nikud se ne žurim jer moj je zadatak ionako biti sveprisutna u radu s djecom i stalno održavati komunikaciju s njima kako bih uvijek bila dobra poveznica između njih i školske knjižnice. Dosadašnje mi je iskustvo pokazalo da što sam ja više s njima, oni stječu sve veće povjerenje u mene i radije dolaze u našu knjižnicu.

2. ŠKOLSKA KNJIŽNICA I ŠKOLSKI KNJIŽNIČAR

Školska knjižnica bi trebala biti središnji, centralni dio škole kao informativno, medijsko i komunikacijsko sjedište. Ona prikuplja, obrađuje i stavlja u funkciju sve izvore znanja i tako postaje informacijski i nastavnim središtem škole. Školska knjižnica treba biti oaza mira, mjesto na kojem se podržava učenje, mjesto razonode, mjesto za čitanje, sanjarenje uz knjigu. Djeci treba izgrađivati ljubav prema dobrim knjigama kako bi se naučila voditi dobrim izborom.

„Zadaća je školske knjižnice da informira, obrazuje, odgaja i zabavlja učenike putem raznovrsnih informacija i izvora znanja, ali i da organizira za njih takve aktivnosti u slobodnom vremenu, kroz koje će oni postupno upoznati njezine mogućnosti u učenju i provođenju slobodnog vremena.“¹

Zadaća školske knjižnice je kontinuirano poticanje na čitanje i ljubav prema knjigama. U knjigama djeca trebaju pronalaziti radost i ispunjenje, a da bi došli do tih spoznaja, treba ih stalno poticati i raditi na tome. Za takvu vrstu poticanja potrebno je imati knjižničara koji je otvoren za sve vidove suradnje s djecom. Najvažnija je živa riječ, znati pretočiti u riječi ideju o čitanju neke neobavezne građe, upućenost u radnje knjiga kako bi imali na temelju čega povesti razgovore s djecom i približiti im ideju o svakodnevnom čitanju.

Školska knjižnica je namijenjena učenicima, a njena forma treba zadovoljavati odgojno-obrazovne forme na svim razinama. Ona je neophodni suradnik koji povezuje sva zbivanja u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima.

Školska knjižnica sudjeluje u knjižničarstvu i odgojno-obrazovnom sustavu, s naglaskom na odgojno-obrazovni sustav. Školski knjižničar treba tražiti idealna rješenja za svoja odgojno-obrazovna djelovanja.

Kao sastavni dio odgojno-obrazovnog sustava, knjižničar mora biti uključen u nastavne i izvannastavne aktivnosti. Školski knjižničar bi trebao biti prilagodljiv na promjene u obrazovanju i na raspolaganju učenicima, nastavnom osoblju i drugim korisnicima.

¹ Kovačević, D., Lasić, Lazić, J., Lovrinčević, J. (2004.), *Školska knjižnica-korak dalje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije altaGAMA, str. 91.

2.1 ZADAĆE I ULOGA ŠKOLSKOG KNJIŽNIČARA

Zadaća školskog knjižničara je da bude uvijek dostupan za savjete i pitanja učenika po pitanju odabira knjiga. Knjižničar treba biti pozitivan i nasmijan i svojim nastupom pozivati učenike na ponovni susret. Knjižničar ponekad treba biti i psiholog, pedagog, prijatelj i sudac. Zadaća školskog knjižničara je i pravovremeno reagirati u slučajevima kada nastavnik ili učitelj nije u blizini. Od knjižničara se očekuje potpuna spremnost i predanost za dobrobit učenika i njihov kognitivni razvoj.

Za potpuni uspjeh u radu školskog knjižničara potrebna je potpora ostalog nastavnog osoblja i ravnatelja. Školski knjižničar najviše vremena u svom radnom danu provede upravo u odgojno-obrazovnom radu s učenicima. U fokusu rada knjižničara školske knjižnice uvijek je učenik koji treba kontinuirano vođenje, nadziranje i poučavanje.

Fleksibilnost, suradnja, brz odgovor na promjene, otvorenost, kao i stalna briga za korisnike i njihov osjećaj ugone u prostorima knjižnice samo se neke od kvaliteta koje bi školski knjižničar trebao imati².

Školski knjižničar treba aktivno sudjelovati u odgoju i obrazovanju učenika, to je njegova zadaća i njegovo poslanje. Razvijanje kritičkog mišljenja i vrednovanje informacija kod učenika je nešto što se podrazumijeva da knjižničar treba poticati.

Dobra upućenost u sadržaj rada pojedinih predmeta čini knjižničara sposobnim osmišljavati razne projekte i sudjelovati u nastavi kroz razne predmete i nastavne sadržaje te povezivati iste. Ništa od toga se ne može postići bez dobre suradnje razrednih i predmetnih nastavnika, dakle bez timskog rada.

„Pri planiranju nastavnog sata treba voditi računa o postupnosti u obradi, relevantnosti i korelaciji s drugim predmetima, koristiti različite metode i aktivnosti koje vode postizanju ishoda učenja i koje moraju pobuditi i održati pažnju i motivaciju učenika“.³

Zadaće⁴ školske knjižnice su:

- promicanje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog procesa
- stvaranje uvjeta za učenje
- mogućnost prilagodbe prema različitim oblicima učenja i očekivanjima sudionika u procesu učenja
- pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog duha i osobnog prosuđivanja
- poticanje odgoja za demokraciju
- razvijanje svijesti o vrijednostima nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i

² Kovačević, D., Lovrinčević, J. (2012.), Školski knjižničar. Zagreb: Zavod za informacijske studije, str. 17. i 18.

³ Usp. Isto, str. 33.

⁴ Standard za školske knjižnice, Narodne novine, broj 34/00, članak 3

znanosti te vrijednosti multikulturalnosti

- stvaranje uvjeta za interdisciplinarni pristup nastavi
- poticanje duhovnog ozračja škole.

2.2 VANJSKI FAKTORI KOJI UTJEČU NA RAD ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Školskim knjižnicama kao najveći problem predstavljaju upravo financije.⁵ Financije su od ključne važnosti za dobro funkcioniranje školske knjižnice, a financija u prosvjeti uvijek manjka. „Za djelotvorno i kvalitetno funkcioniranje sustava odgoja i obrazovanja potrebni su: dostatna financijska sredstva, sadržaj, organizacija, metode i oblici rada i njihova evaluacija, oprema, nastavnici i stručni suradnici u nastavi.“⁶Knjižnica mora biti dobro opremljena namještajem radi urednosti i preglednosti sadržaja. Za to su potrebne niske police s kojih se dobro vide sve knjige. Djeca trebaju imati pristup svim sadržajima kako bi se što duže zadržavala u knjižnici i pronašli knjigu koja im sadržajno odgovara. Upravo je ovdje važnost bogatog opusa nelektirnih naslova koja svojim sadržajima „zovu“ djecu na čitanje. Nerijetko se dogodi da škola odluči kupovati samo lektirne naslove, a ona neobavezna djela smatra nepotrebim. Još uvijek danas mnogi školsku knjižnicu smatraju kao „lektirnu bazu“.

Školska knjižnica treba imati dovoljno mjesta i udobne stolice sa stolovima za miran i nesmetan rad (pisanje radova, referata, pisanje zadaća, čitanje, radionice koje su vezane za knjižnično-informacijski odgoj). U današnje vrijeme školska knjižnica ne može raditi bez nekoliko primjeraka kompjutera, jer to ide u skladu s današnjim vremenom i brzim napretkom tehnologije. Kompjuteri u knjižnici služe također za pisanje radova, istraživanje, ali i igranje igrica u slobodno vrijeme. Knjižničar može prepoznati tada veliku zainteresiranost za neku određenu igricu te istu popratiti naručivanjem knjiga koji su vezani uz istu igricu, pa onda povezivati dalje sličnu građu. Tako ćemo dobiti možda jednog novog čitača kojemu se još samo nije dogodio taj klik da je pronašao nešto za sebe i shvatio vrijednost i užitak čitanja. Školski knjižničar, dakle, treba biti mudar i prepoznati prave prilike za nove početke.

Može li se, dakle, pronaći rješenje za rješavanje problema utjecaja vanjskih faktora na nesmetan rad školske knjižnice? Kao što sam već navela, jako malo financijskih sredstava knjižnica dobije upravo od škole. Često smatram da je tome i razlog neshvaćanje važnosti i smisla školske knjižnice od strane ravnatelja. No, i za to postoji rješenje. Jedno od rješenja je pisanje projekata i razne donacije koje školsku knjižnicu mogu opremiti u cijelosti.

⁵ Usp. Kovačević, D., Lasić, Lazić, J., Lovrinčević, J. (2004.), *Školska knjižnica-korak dalje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije altaGAMA, str. 19.

⁶ Kovačević, D., Lovrinčević, J. (2012.), *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, str. 16.

Nekada je HUK⁷ opremao školske knjižnice velikim brojem knjižničnih zbirki, no to je prekinuto 2006. godine. Od tada je i broj naslova koje knjižnica tijekom godine dobije svedena na minimum, uglavnom financirano od strane grada i ministarstva, ponekad donacije, rijetko škola izdvaja novce u tu svrhu.

2.3 UNUTARNJI FAKTORI KOJI UTJEČU NA RAD ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Na rad školske knjižnice utječe suradnja nastavnika i učitelja, ali i sam angažman knjižničara. Knjižničar treba biti taj koji će htjeti i koji će biti zastupljen u sve segmente odgojno-obrazovnog rada.⁸ Školski knjižničar treba biti dijelom svakog razreda i održavati nastavne sate koji bi se trebali sastojati od raznih edukacija (kao npr. kako se služiti informacijama na internetu i u referentnim zbirkama, do obrade lektire, ali i obrade djela koja nisu lektirnog sadržaja, kako pretraživati police u školskoj knjižnici).

Osim svakodnevnog kontakta s učenicima, školski knjižničar treba biti u timskom radu s nastavnicima i učiteljima škole te zajedno s njima osmišljavati radionice i sve ostale sadržaje koje će djecu usmjeriti na znanje, utjecati na njihovo školovanje i krajnji ishod. Dakle, u središtu cijele priče je dijete/učenik i njegova dobrobit, a svima nama u obrazovnom sustavu je zadaća slijediti tu viziju i pretočiti ju u uspjeh.

3. ČITANJE - ZNAČAJ I POTREBA

S ljubavlju prema čitanju se ne rađamo, ljubav prema čitanju se stvara od malih nogu. Dok su djeca mala čitaju im roditelji, bake djedovi, tete u vrtiću... Veći broj djece u školu dolazi kao slušači u čitanju i s vremenom postaju čitači. Navika odrastanja uz knjige i mnogi sati mašte trebala bi u njima pobuditi ljubav prema knjigama i za kasniji period, no tome često nije tako. Kao da se izgube u moru obaveza i zaborave na one lijepe trenutke koje su provodili maštajući uz knjigu. U prilog tome svakako ide i razvoj tehnologije koji je uzeo maha i djeca su danas sve više u igricama, pametnim telefonima, društvenim mrežama no u pričama i knjigama. Na početku školovanja oni postaju aktivni čitači i ne smije se propustiti prilika da im se usadi ili samo nastavi ljubav prema knjigama.

Cilj je postići da nevješti čitači postanu vješti i da tome pristupaju s ljubavlju, željom i potrebom.

⁷ Kratica za Hrvatska udruga školskih knjižničara.

⁸ Usp. Kovačević, D., Lasić, Lazić, J., Lovrinčević, J. (2004.), *Školska knjižnica-korak dalje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije altaGAMA, str. 20.

Još davno je svjetski poznati fizičar Albert Einstein⁹ rekao: "Ako želite da djeca budu pametna, čitajte im bajke. Ako želite da budu još pametnija, čitajte im još bajki."

3.1 ČITANJE OBAVEZNIH DJELA (LEKTIRA)

Školska lektira često odbija djecu od knjižnice. „Koliko obiteljsko okruženje može učiniti da dijete zavoli čitanje, toliko školsko okruženje može učiniti da dijete zamrzi čitanje.“¹⁰ Treba li to biti tako i može li se pronaći rješenje? Na početku svoje knjige „Kako zavoljeti čitanje“, autorica Sandra Centner navodi jedan jako lijepi citat koji govori o tome da glagol čitati ne podnosi zapovjedni način, baš kao ni voljeti i sanjati! Ne, ništa ne možemo postići ako kažemo djeci da moraju čitati, moraju voljeti ili sanjati, ali ih možemo naučiti kako da sami dođu do toga i da to nauče. Autorica i sama navodi da je zapovjedni način ovim glagolima nikakav i unaprijed osuđen na propast.¹¹ Nastavnici često zadaju lektire koje su djeci dosadne i koji imaju stariji sadržaj te se djeca teško ili nikako mogu uživjeti u priču ili poistovjetiti s likovima. Često se tada događa da djeca gube interes za čitanje, posude lektiru koju ne čitaju i često istu prepisuju. Suprotno tome, lektire koje su modernije puno više privlače djecu u knjižnicu i bude im interes za čitanjem. Stoga smatram kako bi se u škole bi se trebale uvoditi novije, modernije lektire koje će djecu privući na čitanje i daljnje obrade sa željom i s radošću. Ovdje treba slušati učenike, njihove ideje, želje i potrebe.

Svakako bi na unaprijed planiranom popisu lektirnih djela po mjesecima trebao sudjelovati školski knjižničar koji će svojim savjetima i sugestijama utjecati na dobar ili bolji odabir lektire od dosadašnjeg. Školski knjižničar se treba potruditi osigurati dovoljan broj primjeraka kako bi ideja o modernijoj građi bila ostvarena. Ukoliko to nije moguće, dobra i učestala suradnja s knjižničarima iz gradskih knjižnica može biti od velike pomoći s posudbom i nabavljanjem potrebnih naslova. Ideja za to je proizašla nakon što su se djeca, kada nisu imala dostupnu lektiru u školskoj knjižnici, odlučila čitati knjige na internetu. Unatoč svemu, djeci i dalje ostaje najveći problem koliko neka knjiga ima stranica. Što je manji broj stranica, to im je knjiga privlačnija.

3.2 ČITANJE NELEKTIRNIH DJELA

Čitanje je temelj za učenje, nova znanja, no čitanje treba biti zadovoljstvo, izvor užitka i avanture. „Razvijanjem kulture čitanja, razvija se motivacija s obzirom na čitateljevu dob,

⁹ Albert Einstein je američki fizičar njemačko-židovskog podrijetla. Glavno djelo mu je teorija relativnosti (1916. g.). Nobelovu nagradu dobio je 1921. godine za radove na polju kvantne teorije.

¹⁰ Centner, S. (2007.), *Kako zavoljeti čitati*. Đakovo: Tempo, str. 38.

¹¹ Usp. Centner, S. (2007.), *Kako zavoljeti čitati*. Đakovo: Tempo, str. 9. i 10.

premošćuje otpor prema knjizi, znanju i informaciji te razvija kreativnost.“¹² Poticanje na čitanje iz užitka jedan je od temeljnih zadataka u radu školske knjižnice. Čitanje potiče maštu, uz knjigu možemo biti na bilo kojem mjestu i u bilo koje vrijeme. Uz knjigu učimo o sebi, svojoj kulturi, ali i o drugima i njihovim kulturama, knjiga je ta koja nas informira i uči. U današnje vrijeme razvoja tehnologije, trebamo stalno biti ukorak s vremenom i novim učenjima, a s druge strane zadržati, održati i vratiti onu staru ljubav prema knjigama.

Svaki razred u školi trebao bi doći u knjižnicu na kojem će biti provedena edukacija o tome kako je građa posložena na police i kako bi si sami mogli odabrati knjigu koju žele. Također, trebali bi biti upoznati i s referentnom zbirku kako bi pronašli potrebne informacije u slučaju zadatka, seminara, referata. Na knjižničaru je omogućiti djeci dovoljno građe koja ne pripada obaveznoj literaturi.

„Učenicima bi trebalo omogućiti sudjelovanje u kreiranju izbora djela. Također bi mogli jedni drugima, međusobno preporučiti što čitati, kroz usmene ili pismene preporuke (književna pisma), ili poslušati preporuke učitelja, knjižničara, roditelja.“¹³

Kako bi djeci učinili čitanje lektire, barem jedan mjesec godišnje, kao zabavu i jedan oblik istraživanja, u dogovoru s nastavnicima i učiteljima dogovorila sam da svaki razred tijekom godine ima barem jednu lektiru koja će biti izborna. Tada djeca dolaze u knjižnicu sretna i traže onu tematiku koja ih najviše zanima. Ovo je primjer dobre prakse koja nam je dokazala da je izborna lektira najdraža učenicima, da ju zaista pročitaju i da se za nju najviše trude dobro ju prezentirati razredu i učitelju. Reakcije učitelja su bile da djeca koja inače ne čitaju i koja su jako loša u pisanju lektira, sada imaju odličnu ocjenu i prezentaciju pročitanog su napravili prilično opsežno i detaljno. Ono što nam je posebno dalo vjetar u leđa i motiviralo nas na dodatno promišljanje o tome je činjenica da se dijete, koje sam do tada možda par puta vidjeli u knjižnici, raspituje imam li još koju knjigu sličnog sadržaja. Svaki takav povratak učenika je za nas dobar znak da se krećemo u pravom smjeru i tjera nas dalje.

Kada čitaju lektiru po vlastitom izboru, djeca se često identificiraju s glavnim likom i mogu osjetiti kroz to da nisu sami u svojim problemima i brigama ili u svom veselju i sreći. Mnogo djece je zatvoreno i teško pričaju s drugima o svojim problemima, a poistovjećivanje s likom im pomaže u shvaćanju svog problema, nerijetko navodi rješenja, što dodatno utječe na njihovo samopouzdanje. Cilj je potaknuti djecu na čitanje što šireg kruga književnih i neknjiževnih tekstova kako bi razvili zdrave navike čitanja i kasnije bili ljudi koji će moći diskutirati o tome i prepoznati dobar sadržaj od lošeg. Knjižničar mora imati umijeće prepoznati što bi kojem korisniku bilo zanimljivo za čitati, koje su mu navike i interesi. Za ovakav način rada knjižnica mora imati veliki izbor neelektirnih naslova. Bilo bi zanimljivo

¹² Bučević-Sanvicenti, L. (2006.), *Čitanje kao ključni razvoj hrvatskoga društva*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, Vol 2 str. 62.-69. (31.1.2021.)

¹³ Centner, S. (2007.), *Kako zavoletiti čitati*. Đakovo: Tempo, str .40.

organizirati okupljanje jednom mjesečno onih učenika koji su pročitali neko djelo i to bi željeli podijeliti s drugima, preporučiti ili ne neku knjigu i zašto. Ovo je još samo jedna ideja koju bi uskoro željeli realizirati u našoj školi.

3.3 KAKO POTAKNUTI ČITANJE

Ljubav prema knjizi i čitanju se stvara od malih nogu. Prvotno je velika odgovornost na roditelju i ostalim članovima obitelji koji djetetu trebaju biti uzor.

Djeca trebaju biti okružena knjigama, o knjigama se treba razgovarati, knjige se trebaju prepričavati.

Svako bi dijete još od najmlađih dana trebalo upoznati prostore gradske knjižnice u kojima se nalaze za njih zanimljivi i njima prilagođeni sadržaji.

Djeci treba čitati i kada djeca ne znaju čitati, ali i čitati im kada i oni sami već znaju čitati.

Kada djeca krenu u školu, odgovornost više nije samo na roditeljima. Osim učiteljice, i školski knjižničar treba voditi računa o tome da učenik bude aktivan, informiran, zainteresiran za knjigu i čitanje.

Školski knjižničar bi trebao redovno organizirati događaje koje u učenicima stvaraju ljubav prema knjigama: književne večeri, književne susrete, čitateljske klubove, pričanje priča i prepričavanje knjiga, edukacije o što boljem snalaženju među policama knjižnice, upoznavanje s knjižničnom građom... Knjižničar može u razgovoru s učenikom saznati njegove interese i po tim smjernicama pomoći mu odabrati najbolju knjigu za njegov izbor.

Sve to treba niti osmišljeno na zanimljiv i prilagođen način djeci. Djeca trebaju shvatiti kako je čitanje kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Razna natjecanja i događaji posvećeni knjigama mogu biti veliki poticaj za razvijanje ljubavi prema čitanju.

Ovdje ćemo spomenuti samo neke:

- Noć knjige

Noć knjige je projekt koji započinje s radom 2012. godine s ciljem poticanja na kulturu čitanja i radosno čitanje knjige. U fokusu ovog projekta je naglasiti važnost knjige u suvremenom društvu. Upitan je status knjige u društvu. Poseban poticaj i povod za ovu manifestaciju uslijedio je usred obilježavanja Svjetskog dana knjige i

autorskih prava, koji je 23. travnja¹⁴, i Dana hrvatske knjige koji se obilježava 22. travnja¹⁵. Među institucijama zainteresiranima za sudjelovanje i uključivanje u ovaj projekt su i odgojno-obrazovne ustanove, stoga činjenica da je kotizacija besplatna čini naše sudjelovanje mogućim. Također, dana su nam na raspolaganje gotova vizualna rješenja koja se mogu nabaviti u tiskanom ali i u elektroničnom obliku.

Tko su organizatori projekta?

„Noć knjige pokrenuta je na inicijativu Zajednice nakladnika i knjižara Hrvatske gospodarske komore i udruge Knjižni blok – Inicijativa za knjigu, kojima su se u organizaciji pridružili partneri: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Knjižnice grada Zagreba, portal za knjigu i kulturu Moderna vremena te Udruga za zaštitu prava nakladnika – ZANA. od 2018. godine u pripremi manifestacije sudjeluje i Hrvatska udruga školskih knjižničara (HUŠK).“¹⁶

Organizatori Noći knjige provode jednom godišnje istraživanje¹⁷ tržišta po pitanju čitanosti i kupovine knjige i to je jedino relevantno istraživanje u ovom trenu na tu temu. Čitajući rezultate istraživanja otkrivaju se mnoge važne informacije o kulturi čitanja u nas. U posljednje dvije godine uočen je pad čitanosti, a čak 51 posto naših državljana nije pročitao niti jednu knjigu u zadnjih godinu dana. Od onih koji čitaju, najviše je onih koji pročitaju dvije knjige godišnje. Najviše se čita u Zagrebu i okolici, više je žena čitača, češće čitaju visokoobrazovani ljudi i oni boljeg financijskog statusa. Oni koji čitaju u najvećem postotku knjige posuđuju u knjižnici. Svaki peti građanin kupio je barem jednu knjigu u posljednja tri mjeseca, a od onih koji nisu kupili niti jednu knjigu u posljednja tri mjeseca je pomanjkanje interesa u postotku od čak 54 posto¹⁸.

Tijekom 2020. godine, povodom manifestacije Noć knjige, u suradnji s Hrvatskom udrugom školskih knjižničara, organiziran je nagradni natječaj Posadi priču!¹⁹

Na Natječaj je od 2. do 16. travnja pristiglo 205 priča učenika osnovnih i srednjih škola i 61 fotografija učenika osnovnih škola. Učenicima naše škole ovo je bilo

¹⁴ Proglašen je 1995. godine na Glavnoj skupštini UNESCO-a, a datum je simboličan jer su na taj dan u svjetskoj književnosti 1616. godine umrli Miguel de Cervantes, William Shakespeare i Inca Garcilaso de la Vega. Povodom ovog dana UNESCO poziva čitatelje, autore, prevoditelje, izdavače, nastavnike, knjižničare, javne institucije, medije, neprofitne organizacije i privatni sektor da promiču knjigu, čitanje i izdavaštvo, uz zaštitu autorskih prava.

¹⁵ Sabor Republike Hrvatske 1996. godine izglasao je obilježavanje ovog dana u spomen na Marka Marulića, koji je toga dana 1501. godine dovršio svoju Juditu.

¹⁶ Više o ovoj temi možete pronaći na stranici projekta Noć knjige <https://nocknjige.hr/index.php> (13.10.2022.)

¹⁷ Istraživanje je provela Kvaka – ured za kreativnu analizu, i to na uzoru od 1000 ispitanika od 1.-18. ožujka 2022. godine metodom intervjuiranja u kućanstvima.

¹⁸ Istraživanje je u cijelosti dostupno na stranici <https://nocknjige.hr/index.php> (12.10.2022.)

¹⁹ Više o ovoj temi dostupno je na stranici Hrvatske udruge školskih knjižničara <https://www.husk.hr/rezultati-natjecaja-posadi-pricu/> (13.10.2022.)

izazovno sudjelovanje i zaista su se trudili. Postavili smo se tako da nam pobjeda nije važna, već samo sudjelovanje i veliki uloženi trud.

- Nacionalni kviz za poticanje čitanja²⁰

Kviz se provodi u Mjesecu hrvatske knjige, a od 1998. godine organiziran je od strane Knjižnice grada Zagreba. Od 2011. godine provodi se putem mreže, a cilj je dodatno potaknuti na čitanje kod mladih čitatelja viših razreda osnovne škole. Kvizu se može pristupiti do 25. listopada, a završna svečanost održava se 15. studenog u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Učenici čitaju tri knjige, upoznaju nove avanture i upoznaju nove autore kroz provjerene i zanimljive informacije putem mrežnih stranica.

Na ovom smo kvizu sudjelovali više puta, odabrani smo u uži krug izvlačenja nagrada na završnoj svečanosti, no nagradu nismo dobili. Ipak, bilo nam je važno sudjelovati, a kada smo saznali da smo kviz točno riješili i da su nas pozvali na završnu svečanost, ponos i sreća su bili nemjerljivi. Meni je puno važnije bilo to što su se učenici u velikom broju javljali za sudjelovanje iako je uvjet bio da pročitaju tri knjige koje smo tada tek uveli u našu školsku knjižnicu. Sada su nam te tri knjige jedne od najtraženijih knjiga u knjižnici.

- Natjecanje u čitanju naglas

Odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice Zagreb organizirao je županijsko natjecanje u čitanju naglas. Iz jedne škole se moglo prijaviti dvoje učenika, i to jedan učenik iz niže kategorije (do 6. razreda) i jedan iz više kategorije (od 6. razreda). Svaki učenik koji osvoji prvo mjesto na županijskom natjecanju ide na Državno natjecanje u čitanju naglas, u organizaciji Narodne knjižnice i čitaonice Vlado Gotovac Sisak²¹.

Kako bismo znali koga poslati na natjecanje, profesori Hrvatskog jezika i ja, organizirali smo školsko natjecanje u čitanju te smo od mnogobrojno prijavljenih učenika odabrali dvije učenice, jednu iz nižih i jednu iz viših razreda.

Učenici odabiru knjigu koju će čitati po vlastitom izboru, a da to bude knjiga primjerena uzrastu koju mogu preporučiti svojim vršnjacima. Učenici vježbaju prije natjecanja sa svojim mentorima za nastup. Svaki učenik ima 5 minuta za predstaviti se, dvije minute za obrazloženje zašto su baš odabrali tu knjigu, i 3 minute za

²⁰ Detalji o kvizu i mogućnosti sudjelovanja dostupni su na linku <https://www.mhk.hr/kviz/> (12.10.2022.)

²¹ Sve informacije o natjecanju, kao i rezultati natjecanja, dostupni su na linku <https://www.nkc-sisak.hr/2019-rezultati-natjecanja-i-zahvale/> (12.10.2022.)

izražajno čitanje naglas. Ocjenjuje se sveukupni dojam nastupa, izražajnost čitanja, jasnoća, razgovjetnost...

Na ovom natjecanju nismo pobijedili, ali smo jako puno vježbali i pripremali se, čitali i zabavljali se! Djeca su sama odabrala što će čitati, što ih je dodatno motiviralo.

3.4 NACIONALNA STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Pad interesa za čitanje i knjigu te ukazana potreba da se više čita i da se čita s razumijevanjem u ovo digitalno, moderno doba, gdje upitnom (p)ostaje naša pismenost, pokazala se potreba za izradom strateškog dokumenta koji će povezati autora, knjigu i čitatelja. Nacionalna strategija poticanja čitanja usvojena je na sjednici Vlade 2.11.2017. godine. Njeno trajanje predviđeno je u trajanju od pet godina, točnije, do 2022. godine. Do sada u Hrvatskoj nije postojala strategija razvoja kulture čitanja i pismenosti. Čitalačka pismenost važna je u svim segmentima života, posebice tijekom studiranja, cjeloživotnog učenja, zapošljavanja, društvenog statusa... Ova problematika se ne tiče samo pojedinca već ostavlja posljedice na cijelo društvo.

„Vizija Strategije: Čitajmo da ne ostanemo bez riječi.

Hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi, u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja i sâmo čitanje. Ova vizija ostvarit će se tijekom idućih pet godina provedbom aktivnosti i projekata koji doprinose ostvarenju triju ključnih strateških ciljeva:

- (1) uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju
- (2) razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje
- (3) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.²²

Prije provođenja projekta uočeni su stvarni problemi koji se trebaju rješavati kako bi se moglo potaknuti čitanje i kako bi bilo svima dostupno. Najveći problem stvaraju financije koje za sobom povlače sve segmente potrebne za razvoj čitalačke pismenosti. Sve manji broj autora objavljuje nove naslove, osiromašen knjižnični fond, manjak zaposlenih u sektorima ključnim za razvoj i poticaj čitanja...

Planira se osnaživanje suradnje svih ključnih sudionika potrebnih za poticanje čitanja.

„Osiguravanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala strateški je cilj koji se ostvaruje sustavnim ulaganjem u pisce, ilustratore i prevoditelje te u njihovo djelovanje, potporom

²² Preuzeto sa stranice Ministarstva kulture i medija <https://min-kulture.gov.hr/nacionalna-strategija-poticanja-citanja/16264> (12.10.2022.)

nakladničkoj i knjižarskoj djelatnosti, povećanjem produkcije i dostupnosti knjige putem svih vrsta knjižnica, povećanjem produkcije i dostupnosti čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način, ulaganjem u nove naslove, dostupnošću i vidljivošću e-knjiga te besplatnih digitalnih sadržaja.“²³

Za ovaj projekt izdvojena su sredstva Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja, a financirat će se i putem sredstava Europskog socijalnog fonda.

4. PRIPREME ZA PROJEKT POTICANJA ČITANJA

Prije početka provođenja projekta koji bi djecu potaknuo na čitanje, otišla sam u obilazak nekoliko razreda u našoj školi kako bih saznala meni jako važne informacije.

U nižim me razredima zanimalo nekoliko činjenica: čita li djeci itko prije spavanja, imaju li i sami naviku čitanja prije spavanja ili tijekom dana te koja im je najdraža bajka ili slikovnica.

Na pitanje čita li im tko prije spavanja, tek nekoliko djece reklo je da im čitaju roditelji ili bake i djedovi, ostali nisu dizali ruku. Kod upita imaju li oni sami naviku čitanja prije spavanja ili tijekom dana, uglavnom su odgovarali da radije igraju igrice nego čitaju. Većina djece nabraja da poznaju bajke koje smo učili u školi (obavezna lektira) i ne poznaju naslove bajki koje nabrajam, iako su bajke poznate. Poneki spomenu samo da su gledali animirani film tog naziva.

Više razrede osnovne škole posjetila sam za vrijeme sata razrednika i razgovarali smo o čitanju, o posjetama knjižnicama, navikama posuđivanja i vraćanja knjiga, važnosti čitanja i sl. Nekolicina djece mi priznaje da nisu nikada pročitali niti jednu lektiru, da to rade roditelji ili netko drugi za njih. Veći broj djece se javlja kako čitaju svaku obaveznu lektiru, ali ne i više od toga. A tek nekoliko učenika tvrdi da uz obaveznu lektiru čitaju i druge knjige za razonodu, posebice tijekom ljetnih praznika. Zamolim ih da mi na listić zapišu asocijaciju na knjižnicu i to u jednoj riječi. Najčešći odgovori, i to točno ovim redoslijedom, su bili:

1. dosada
2. lektira
3. knjiga

Tek nekoliko asocijacija su bila razonoda, opuštanje, čitanje.

²³ Više na stranici Ministarstva kulture i medija <https://min-kulture.gov.hr/nacionalna-strategija-poticanja-citanja/16264> (12.10.2022.)

S početkom projekta odlučila sam krenuti s tri važna izazova:

1. Uvjeriti djecu da knjižnica nije samo mjesto za posuđivanje i vraćanje lektire!
2. Knjiga ne mora uvijek biti dosadna i knjižnica je mjesto gdje svatko može pronaći nešto za sebe!
3. Knjiga nas može opustiti, razveseliti, probuditi maštu, pomoći nam shvatiti svijet osjećaje, biti nam prijatelj!

Tijekom nastavne godine 2020./2021. i 2021./2022. u suradnji s KGZ „Medveščak“ osmislila sam različite radionice kojima sam neelektivnim djelima kroz igru, čitanje, razgovore, maštu, kvizove književne susrete i sl. približila djeci knjigu i pokazala im koliko čitanje može biti zanimljivo i kako nas može potaknuti na razmišljanja, razbuktati našu maštu, kako nam knjiga može biti prijatelj u osamljenim trenucima i trenucima opuštanja.

Ovdje se pokazalo koliko je važna suradnja s nastavnicima iz viših i nižih razreda koji su moje ideje prihvaćali, zajednički dorađivali i sudjelovali u realizaciji svih radionica na kojima sam radila i na kojima ću tek raditi.

Projekt sam osmislila i provodila kroz nekoliko različitih radionica. Svaku sam radionicu radila tijekom više školskih sati, unaprijed se pripremala, educirala i nabavljala potrebne materijale.

Ideje za projekt sam osmišljavala sama, a onda bih ih u dogovoru s učiteljima nižih ili nastavnicima viših razreda razrađivala.

4.1 RADIONICA ŽIRAFI U AVANTURI

RAZRED: 2. B

UČITELJICA: Ana Hudina

KNJIŽNIČARKA: Ivana Grbavac Petak

MJESTO IZVOĐENJA PROJEKTA:

- školska knjižnica
- učionica

TEMA: žirafa Suli u avanturama

TRAJANJE: 5 školskih sati

ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI RADIONICE:

OŠ HJ A2.1.

- govori i razgovara o temama iz svakodnevnoga života koje zaokupljaju njegovu pozornost
- odgovara na pitanja i postavlja pitanja cjelovitom rečenicom
- priča o vlastitim doživljajima i događajima
- pažljivo i uljudno sluša sugovornika ne prekidajući ga u govorenju

OŠ HJ A2.2.

- odgovara na pitanja o poslušanome tekstu
- postavlja potpitanja o poslušanome tekstu da bi pojasnio vlastito razumijevanje teksta
- izražava svoje misli i osjećaje o poslušanome tekstu (crtežom, pismom, govorom, pokretom)

PID OŠ A.B.C.D.4.1.

- Učenik uz usmjeravanje objašnjava rezultate vlastitih istraživanja prirode, prirodnih i/ili društvenih pojava i/ili različitih izvora informacija.

CILJEVI:

- Proširiti znanje o domaćim i divljim životinjama
- Upoznati žirafu kao glavni lik naše priče
- Potaknuti razgovor o prijateljstvu, putovanjima i školi
- Kreativno izražavanje kroz slikanje, rezanje i izradu zadanih tema
- Pobuditi maštu
- Obogatiti vokabular
- Potaknuti zainteresiranost za čitanje
- Informacijska pismenost
- Pretraživanje enciklopedija
- Znati gdje pronaći potrebnu informaciju

OBLICI I METODE RADA:

- Frontalni rad
- Individualni rad
- Rad u skupini
- Metoda razgovora

UVOD U RADIONICU:

Radionica je započela razgovorom o divljim i domaćim životinjama. Postavljala sam djeci pitanja unaprijed pripremljena:

- Koja je razlika između domaćih i divljih životinja?
- Gdje žive domaće, a gdje divlje životinje?
- Čime se hrane i na koji način dolaze do svog obroka?
- Tražila sam da mi navedu koja je njihova najdraža životinja!

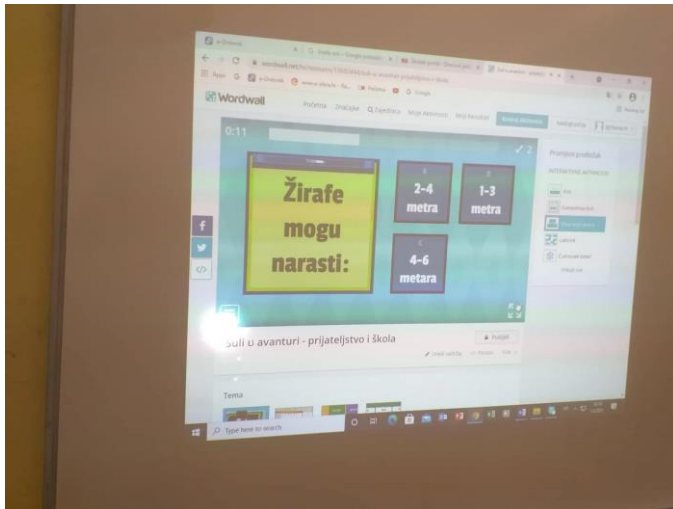
Nakon toga sam ih navodila kroz igru asocijacija da pogode životinju koja nam je bila tema radionice. Kada su pogodili da je riječ o žirafi, rekla sam im da nam danas u goste dolazi jedna žirafa po imenu Suli i pozvala sam ih da zajedno sa mnom sudjeluju u njenoj avanturi. Predstavila sam im tri slikovnice: Suli u avanturi - putovanje, škola i prijateljstvo. Autorica ove tri slikovnice je Maja Šimleša.

SREDIŠNJI DIO:

Učiteljica Ana Hudina i ja smo tijekom više školskih sati čitali djeci slikovnice koje bismo na najzanimljivijim mjestima prekidali čitati i ostavljali ih u razmišljanjima što će se sljedeće dogoditi s našom žirafom Suli. Učenici su s nestrpljenjem čekali nastavak priče svaki put, a mnogi su i sami unaprijed smišljali što bi se sve s našom žirafom moglo dogoditi i u koje će se nove avanture upustiti. Prije čitanja sam ih pitala što misle kako se priča nastavlja. Poslušali bismo nekoliko ideja, a onda bismo čitali dalje.

Nakon završenog čitanja prve slikovnice „Suli u avanturi-škola“ razgovarali smo o slikovnici i usporedili njihovu školu s našom. Pričali su što bi oni voljeli promijeniti i kakav bi oblik školovanja njima bio draži. Pričali smo i o tome što im se sviđa i što ne bi voljeli mijenjati. Uz ugodnu i opuštajuću glazbu uputili smo se u izradu straničnika za knjige koji izgledom podsjećaju na žirafu. To se djeci posebno sviđelo pa su kod kuće radili straničnike s motivima drugih životinja koje bi mi donosili u knjižnicu kako bi se pohvalili.

Svaki je učenik imao pravo odabrati broj iza kojih su se nalazila skrivena pitanja. Odgovore su davali s radošću i lakoćom.

Dodatno ih je razveselilo kada sam im javila da se njihovi radovi nalaze u izlogu KGZ „Medveščak“.

Učenici se unaprijed vesele novoj radionici.

Tijekom cijele školske godine Suli je stalno bila u avanturi po našoj školi.

Druge učiteljice su je čitale svojoj djeci u razredu, a omiljena je bila i u produženom boravku kao nagrada nakon napisane zadaće. Zaslužno se vratila na odmor prije početka praznika.

SULI U IZLOGU KGZ MEDVEŠČAK

ZAVRŠNI DIO:

Na samom završetku radionica podijelila sam djeci listiće za samoprocjenu i listić za procjenu radionice.

Listić za samoprocjenu:

Naučio/la sam puno novih činjenica.

Naučio/la sam kako pronaći potrebnu informaciju.

Zadovoljan/na sam izradom straničnika.

Zadovoljan/na sam svojim likovnim radom.

Listić za procjenu radionice:

Radionica mi se svidjela.

Radionica mi je bila korisna.

ZAKLJUČAK:

Radionica je odrađena u skladu s unaprijed razrađenim planom, a polučila je uspjeh veći od očekivanog. Sve tri slikovnice bile su u stalnoj posudbi do početka školskih praznika, a pri vraćanju navedenih slikovnica djeca bi posudila i neku drugu knjigu ili slikovnicu. Kroz ovu sam

radionicu svakako potaknula djecu na čitanje i stvorila neke nove čitače i buduće ljubitelje knjiga.

4.2 RADIONICE USUSRET DANU PLANETE ZEMLJE

RAZRED: 2. C

UČITELJICA: Irena Serpak Makše

KNJIŽNIČARKA: Ivana Grbavac Petak

MJESTO IZVOĐENJA PROJEKTA: učionica

TEMA: očuvanje planete Zemlje

TRAJANJE: 4 školskih sati

ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI:

OŠ HJ A.2.1.

- govori i razgovara o temama iz svakodnevnoga života koje zaokupljaju njegovu pozornost
- odgovara na pitanja i postavlja pitanja cjelovitom rečenicom
- priča o vlastitim doživljajima i događajima promatranja
- pažljivo i uljudno sluša sugovornika ne prekidajući ga u govorenju

OŠ HJ A.2.2.

- odgovara na pitanja o poslušanome tekstu
- postavlja potpitanja o poslušanome tekstu da bi pojasnio vlastito razumijevanje teksta
- izražava svoje misli i osjećaje o poslušanome tekstu (crtežom, pismom, govorom, pokretom)

OŠ HJ A.2.5.

- usvaja nove riječi i razumije značenje naučenih riječi

OŠ HJ B.2.1.

- izražava vlastito mišljenje o događajima u priči i postupcima likova
- pripovijeda o događajima iz svakodnevnoga života koji su u vezi s onima u književnome tekstu

PID OŠ B.2.1.

Učenik objašnjava važnost odgovornoga odnosa čovjeka prema sebi i prirodi.

CILJEVI:

- Upoznati djecu s problemom onečišćenja planete na kojoj živimo
- osvijestiti koliko mi kao pojedinci možemo utjecati na boljitak naše zemlje
- potaknuti djecu na odgovorno ponašanje prema smeću i otpadu
- razlikovati otpad od smeća
- poučiti djecu o načinima i važnosti recikliranja
- usvojiti značenje riječi „reciklirati“
- kroz skupljeno smeće osvijestiti koliko isto šteti našoj prirodi, a pogotovo ako završi u moru
- potaknuti na razmišljanje kako u smeće u rijekama ili morima može naštetiti životinjama i koje to posljedice nosi sa sobom
- stvoriti kritičko razmišljanje
- potaknuti čitanje, razumijevanje, promišljanje
- verbalno izražavanje i proširivanje vokabulara

OBLICI I METODE RADA:

- Frontalni rad
- Grupni rad
- Individualni rad

UVOD U RADIONICE I UVODNI ZADATCI:

Radionice su osmišljene za travanj, kada je aktualna tema zaštita planete zemlje, a na 22.4. je i Dan planete Zemlje.

Početkom travnja, na satu razrednika, učiteljica Irena Serpak Makše i ja pričali smo s djecom o važnosti zaštite naše planete i kako svatko od nas može puno napraviti ukoliko promijeni barem nešto. Pričali smo o lošim navikama svih nas koje narušavaju zdravlje naše planete i pitali se što bi od toga svatko od nas mogao promijeniti. Najavili smo im skorašnji rođendan naše planete i da ćemo do tada pripremiti naše radove koji će upozoriti na loše stanje Zemlje, pokazati kako joj možemo pomoći i iskazati svoju ljubav prema njoj.

Djeca su za zadatak dobila vođenje dnevnika jedan tjedan u kojem će svaki dan učiniti barem jednu stvar koja će pomoći planeti Zemlji, a poželjno je bilo i više, i to zapisati u svoj dnevnik. Tijekom sljedećeg susreta svako dijete u razredu je dobilo priliku pročitati na koji su način pomogli u zaštiti Zemlje.

Drugi zadatak je bio da tijekom tih tjedan dana skupljaju smeće i da ga donesu u školu.

SREDIŠNJI DIO:

Nakon iscrpnog uvoda u radionicu, gdje smo smatrali da su djeca već dovoljno ekološki osviještena i da će moći s pažnjom i određenom količinom empatije pratiti tijekom radnje, uslijedilo je čitanje slikovnice „Plastično more“ autorica Marine Metak i Jasmine Salomon.

Tema slikovnice je ekološka, govori kroz likove Galeba, Srdele i Kornjače o onečišćenosti mora najviše plastikom koja se i najduže razgrađuje.

Slikovnica detaljno razrađuje i opisuje osjećaje životinja koja žude za čistim morem.

Nakon čitanja slikovnice istu smo komentirali, svi su rekli što im se najviše, a što najmanje sviđelo u priči. S obzirom na to da priča nema baš sretan kraj, a isti ostavlja prostora za raspravu i promišljanje, učenici su donosili mnoštvo novih odluka o očuvanju naše zemlje i složili se da i odrasle trebamo potaknuti na isto.

Svi su se složili da trebamo više brinuti o našoj planeti.

ZADATCI:

Učenici su podijeljeni u tri grupe i svaka je grupa dobila svoj zadatak.

Prva se grupa trebala na velikom papiru bojicama likovno izraziti kroz oslikavanje naše planete. Nakon što su oslikali svoje dlanove, u njih su pisali poruke koji će pomoći zemlji da se oporavi.

Druga grupa je radila pojedinačno slike zemlje koju su podijelili na dva dijela: jedan dio je svijetao, vedar i tamo je prikazano sve što čini dobro zemlji, na drugoj polovici koja je tamna, prikazano je sve ono što uništava zemlju.

Treća grupa je bila najveća i oni su radili temperama plastično more. Nakon što smo temperama oslikali more i morske dubine, plastiku i otpad koju su djeca donijeli u školi lijepili smo na naš plakat kako bi njime prikazali koliko zapravo mi ljudi uništavamo prirodu.

Nakon što je svaka grupa završila sa svojim radom, predstavnici grupe svaku su predstavili i objasnili što su radili i kako su zadovoljni učinjenim.

Radove smo tada izložili na školskom panou uoči Dana planete Zemlje.

Naš je plakat nedugo zatim bio izložen i u KGZ „Medveščak“.

ZAVRŠNI DIO:

Na kraju radionice učenici su usmeno komentirali radionicu i nakon toga riješili kratki anketni listić. Učenici su bili jako zadovoljni svojim radovima i tijekom radionice, što se pokazalo u odgovorima na anketni listić.

Anketni listić:

Radionica mi je bila korisna. DA NE

Tijekom ove radionice usvojio/la sam neke nove pojmove. DA NE

Ova me radionica potaknula na drugačiji odnos prema prirodi. DA NE

NAŠE PLATIČNO MORE U IZLOGU KGZ MEDVEŠČAK

ZAKLJUČAK:

Radionica je praćena potpunom pozornošću učenika i ostvareni su svi njezini ciljevi. Složili su se kako knjiga može biti zanimljiva i poučna. Pojedinci su došli u knjižnicu i tražili da još jednom pročitaju slikovnicu koja ih se jako dojmila. Neki od njih su mi se došli pohvaliti kako su imali utjecaj i na svoje roditelje, bake i djedove i da sada svi više paze kako odlažu, bacaju i recikliraju smeće. Nakon odrađene radionice stvorio se povezujući odnos između mene i učenika ovog razreda.

4.3 RADIONICE U PRODUŽENOM BORAVKU

Radionice u 2. a razredu, koji broji 23 učenika, odrađivala sam tijekom cijele školske godine. Prvu sam radionicu radila tijekom prvog polugodišta. Odlučili smo se za knjigu kojom ćemo putovati Europom i upoznati nove države na zanimljiv i kreativan način. Autorice knjige „Putovanje patuljka Putuljka“ su Adrijana Višnjić Jevtić i Matea Galinec.

Drugu sam radionicu radila tijekom drugog polugodišta i ona se sastojala iz više faza. Čitali smo razne priče i slikovnice, a završio je susretom s književnicom Nadom Mihoković Kumrić.

U ovoj smo radionici odradili i psihološki dio emocije straha o kojoj smo otvoreno pričali, predlagali načine kako ga pobijediti i kako na njemu raditi. Za taj dio radionice tražili smo suradnju s psihologinjom škole koja nas je uputila u način komunikacije s djecom o ovoj temi i predložila obradu slikovnice „Ana i gospodin Strahojed“ autorica Tihane Lipovac Fraculj i

Jelene Brezovec. U ovom projektu sam surađivala s obje njihove učiteljice, Biserkom Jurišić i Ivom Drlić.

4.3.1 PATULJAK PUTULJAK PUTUJE

RAZRED: 2. A

UČITELJICE: Biserka Jurišić i Iva Drlić

KNJIŽNIČARKA: Ivana Grbavac Petak

MJESTO IZVOĐENJA RADIONICE: učionica

TEMA: s knjigom na putovanje

TRAJANJE: 13 sati tijekom produženog boravka, 1 tjedno

ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI:

OŠ HJ C.2.1.

- prepoznaje važne podatke u kratkom tekstu
- izdvaja iz teksta jedan ili više podataka prema zadanim uputama

PID OŠ C.1.2.

Učenik uspoređuje ulogu i utjecaj prava, pravila i dužnosti na pojedinca i zajednicu te preuzima odgovornost za svoje postupke.

CILJEVI RADIONICE:

- upoznati nove države, njihove znamenitosti i bitna obilježja kroz priče
- kreativne radionice i razgovor
- pronaći dodatnu informaciju o državi koju radimo na radionici
- poticati razvoj identiteta
- razviti pozitivne stavove i odnose prema sebi i okolini
- razviti kreativnost u različitim oblicima izražavanja i stvaranja
- razviti socijalne i komunikacijske vještine
- poticati multikulturalnost
- upoznati kulturu i tradiciju 12 europskih zemalja

METODE I OBLICI RADA:

- Frontalni rad
- Individualni rad
- Istraživački rad

UVOD U RADIONICU:

U razred smo ušli s koferom na kojem je pisalo 2. A. i počeli s motivacijom. Pitali smo djecu gdje su sve putovali do sada i kroz razgovor im objasnili što je Europa i naveli neke od država. Kako bi djeci približili svu navedenu teoriju, postavili smo kartu Europe i zajedno tražili države koje se u njoj nalaze.

Najavili smo im druženje s našim patuljkom Putuljkom. Bjelobradi patuljak iz priče jako je visok, a zadatak mu je putovati svijetom, pronalaziti priče iz različitih zemalja i dobro ih zapamtiti. Nakon svake će se priče naš patuljak smanjivati. Posebnu pažnju smo posvetili pronalaženju država: Finska, Norveška, Njemačka, Italija, Francuska, Španjolska, Irska, Nizozemska, Rusija, Mađarska, Grčka i Velika Britanija. To su zemlje u koje je naš patuljak putovao, a mi smo ga trebali pratiti na njegovom putu, pamtit i njegove avanture, igre, zastave, zanimljivosti koje su njima posebne. Kako bi zadatak uspješno odradili, svako dijete je napravilo putovnicu u koju smo zapisivali sve podatke o zemlji koju bismo obrađivali taj dan. To je nešto nalik dnevniku putovanja koji smo redovito, po posjeti novoj državi, popunjavali. Svako dijete si je osmislilo i svoje izmišljeno vilenjačko ime, izmišljenu adresu i grad.

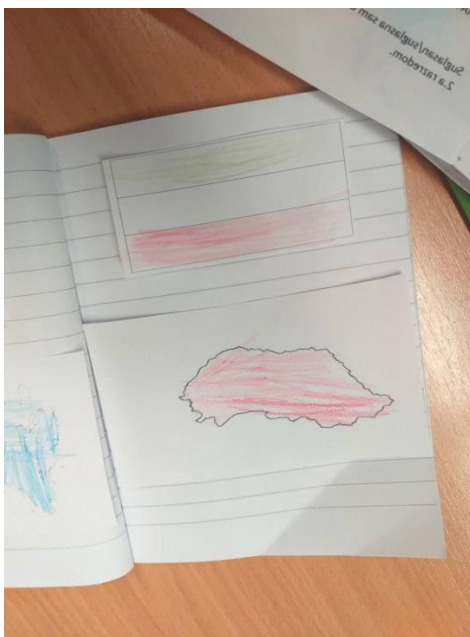
SREDIŠNJI DIO RADIONICE:

Na svakom susretu pročitali smo jednu priču vezanu za državu koju taj dan obrađujemo. Nakon što smo poslušali priču, kratko bismo je komentirali i u našu putovnicu upisali naziv države. Zatim smo nabrajali i u našu putovnicu zapisali sve važne znamenitosti i zanimljivosti o toj državi: poznate osobe, poznata jela, poznate građevine... Zastavu svake od tih država smo nacrtali u našu putovnicu.

Prvi dan smo putovali u Finsku. Priča koju smo taj dan čitali je Pisma Djeda Božićnjaka. Nakon što smo razgovarali o priči, i sami smo se okušali u pisanju pisma Djedu Božićnjaku. Učenici su bili jako maštoviti.

Nakon toga smo putovali u Norvešku uz njihovu priču Tri jarca vjetropira. Glavna tema ove priče je zajedništvo. Zajednica, ako je složna, može postići veliki uspjeh i zajedno doći do cilja kojim težimo.

Idući put smo putovali u Njemačku uz čitanje priče Glazbenici iz Bremena. Ova priča govori o prijateljstvu, zajedničkoj suradnji, povjerenju.

Italija je bila naša sljedeća destinacija i uz priču Zakopano blago pričali smo o tome kako se uvijek treba truditi i nikada ne odustati. Trud i rad su ono što se jako cijeni i konačno nas ono dovede do pravog cilja.

U Francuskoj smo se susreli s pričom Mačak u čizmama, a ta nam priča govori kako nije važno biti velik i jak da bi došao do cilja, već je važna upornost i snalažljivost.

Španjolska nas je priča Četiri brata potaknula da se dotaknemo nepravde i kako se često dogodi da nam se nešto ne čini pravedno, ali na kraju sve ipak dođe na svoje mjesto.

Polje korova, priča koja nam potječe iz Irske, govori o nekim lošim osobinama čovjeka, kao što su pohlepa i naivnost.

Hrabri Hendrik pokazao nam je da i mali mogu u sebi čuvati veliku hrabrost i upornost i tako nas uveo o učenje o državi Nizozemskoj.

U Rusiji nas je dočekala Vještica baba Jaga, a u Mađarskoj Princezine cipele.

U Grčkoj smo saznali Kako je kornjača dobila oklop i ta nas je priča naučila da se uvijek borimo za sebe, svoje ciljeve i stavove, da nam nitko ne treba i ne može ukrasti snove.

Posljednja nas je priča Riba i prsten naučila da treba biti strpljiv. Dobro je znano da svaki problem, ma koliko težak bio, ima svoje rješenje koje se možda odmah ne vidi. Strpljivo smo i mi tog posljednjeg sata naše radionice o patuljku Patuljku saznali sve zanimljivosti o Velikoj Britaniji.

Nakon učenja o svakoj državi poslušali smo neku vrstu glasovnog zapisa na jeziku države koju taj dan učimo.

Obavezno smo spomenuli i naučili barem jednu riječ države koju smo obrađivali.

Djeca su imala zadatak da pronađu za svaku državu još neku zanimljivost koju u školi nismo spominjali, a izvor informacija im je dan na odabir.

ZAVRŠNI DIO:

Na kraj ovih radionica kratko smo saželi dojmove i pričali o tome koja im se država od navedenih najviše svidjela i zašto.

Učenici su popunili listić za samoprocjenu. Na kraju su na našem semaforu pokazali kako im se svidjela radionica i žele li ponoviti slično. Zeleno je značilo potvrđan odgovor, žuto da nisu sigurni i crveno da ne žele. Naš je semafor bio stalno zelen, osim od jednog učenika koji je pokazao žutu boju na semaforu.

Listić za samoprocjenu:

Ukoliko je navedeno točno, stavi kvačicu!

Na ovoj sam radionici naučio/la puno novih informacija.

Radionica mi je bila zanimljiva.

Potrudio/la sam se da budem što aktivniji i kreativniji.

Zatim smo se oprostili od našeg patuljka do nekog sljedećeg putovanja.

ZAKLJUČAK:

Radionica je bila iznimno zanimljiva i odlično prihvaćena od strane djece. Djeca su zaista naučila puno novih informacija i bili su sretni kada su se mogli kreativno izražavati. Timskim

radom došli smo do dobrih rezultata. Ostvareni su svi njeni ishodi i cijevi. Zbog dobre povratne informacije djece uskoro planiram ponoviti radionicu u nekom drugom razredu.

4.3.2. STRAHOVI I KAKO IH POBIJEDITI, BROJEVI, SLOVA

RAZRED: 2. A

UČITELJICE: Biserka Jurišić i Iva Drlić

KNJIŽNIČARKA: Ivana Grbavac Petak

MJESTO IZVOĐENJA RADIONICE: učionica, dvorište škole

TEMA: strah

TRAJANJE: tijekom drugog polugodišta, 1 sat tjedno

ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI:

OSR A.1.2.

- Upravlja emocijama i ponašanjem

GOO C.1.1.

- Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.

OŠ HJ B.2.1.

- Učenik izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/ čitanja književnoga teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom.

OŠ HJ C.2.3.

- Učenik posjećuje kulturne događaje primjerene dobi.

OŠ HJ B.3.1.

- Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.

CILJEVI RADIONICE:

- Pročitati i ilustrirati zbirku priča Kroz staklene oči
- Detaljno razraditi slikovnicu Što strah i mrak imaju sa slovima i brojkama kako bismo se što bolje pripremili za književni susret s autoricom slikovnice Nadom Mihoković Kumrić
- Pripremiti pitanja za književni susret
- Potaknuti raspravu o strahu
- Razraditi emociju straha uz slikovnicu Ana i gospodin Strahojed autorica Tihane Lipovec Fraculj i Jelene Brezovec
- Čitati zanimljive priče i poticati djecu na samostalno čitanje
- Ukazivati na razne teme u knjizi koja nam pomažu da se u trenutcima tuge, samoće, straha ili bilo koje druge emocije uz knjigu ne osjećamo samima

METODE I OBLICI RADA:

- Frontalni rad
- Individualni rad
- Grupni rad
- Likovno izražavanje
- Razgovor

UVOD U RADIONICU:

Ovu smo radionicu započeli predstavljanjem zbirke priča Kroz staklene oči autorice Nade Mihoković Kumrić. To je zbirka kratkih i toplih priča koja nas potiče da svijet oko sebe gledamo srcem, našim unutarnjim očima. Kroz ovu zbirku priča može se naučiti kako se nositi s emocijama poput tuge, ljubavi, uče nas kako osnažiti, kako razvijati zdrave odnose unutar obitelji... Najavili smo im da će se imati priliku upoznati s književnicom, ali i da nas do tada

čeka puno posla i pripreme.

Nakon što smo nekoliko poslijepodnevnih druženja proveli čitajući krasne priče o likovima koji streme ka slozi, miru i prijateljstvu, razgovarali smo o pročitanoj, prepričavali priču koja ih se najviše dojmila, a kasnije ju i ilustrirati.

Nakon izvršenih svih zadataka vezanih za ovu zbirku priča, predstavili smo djeci slikovnicu Što strah i mrak imaju s brojkama i slovima, što je trebala biti i naša tema susreta s književnicom i naš centralni dio radionice.

SREDIŠNJI DIO RADIONICE:

Nakon što smo pročitali slikovnicu Što strah i mrak imaju s brojkama i slovima, djeca su je i sama čitala nekoliko dana jer sam dva primjerka ostavila u njihovom razredu. Tijekom slobodnog vremena učenici bi uzimali slikovnicu i sa zanimanjem ju prelistavali.

Najviše ih se u ovoj priči dojmila vila Strahulja i dobri duh. Bilo im je jako zanimljivo što se glavni lik priče bojava mraka jer je imao nered u sobi i kada bi se svjetlo ugasilo, taj je nered izgledao kao čudovište. Time smo počeli našu priču o strahu, shvatili kako je strah prisutan u svima nama, a da se svatko od nas boji nekih drugih stvari. Također smo zaključili da su strahovi često nerealni, baš poput ovog straha od čudovišta koji je nastao uslijed nereda u sobi. Istovremeno, naš glavni lik u priči nikako nije želio spremati svoju sobu, pa smo se dotakli i teme obaveza i odgovornosti.

Nakon toga je uslijedilo slikanje i interpretiranje onoga što nam se najviše svidjelo u ovoj priči. Djeca su imala zadatak nacrtati i objasniti zašto su odabrali baš taj događaj u priči. Nakon toga su trebali, podijeljeni u manje skupine, odglumiti dio za koji se kao skupina dogovore.

Tema straha je djecu jako zainteresirala djecu i potpuno su se otvorili po tom pitanju. O ovoj temi smo razgovarali s djecom unaprijed pripremljeni jer smo se prije toga konzultirali s našom školskom psihologinjom. Slikovnica Ana i gospodin Strahojed pomogla nam je da što bolje shvatimo naš strah i kako se boriti s njim, kako ga pobijediti. Nakon toga smo naš najveći strah prenijeli na papir kroz likovni izričaj. Svaki je rad bio predstavljen i objašnjen razredu. Nisu morali, no svi su to željeli.

ZAVRŠNI DIO RADIONICE:

Polako se bližio kraj školske godine i vrijeme kada ćemo upoznati književnicu. Djeca su bila jako nestrpljiva. Sve crteže smo pripremili i postavili ih na jedan pano te smo sve to odlučili pokloniti književnici. Svaki je učenik trebao osmisliti neka pitanja za književni susret, a zajedno smo odabirali najbolja pitanja. Važno je bilo samo da svako dijete dobije priliku postaviti pitanje. Pitanja su bila jako dobro osmišljena, neka su nas jako iznenadila svojom zrelošću.

Naša radionica završila je književnim susretom na dvorištu naše škole. Književnica Nada Mihoković Kumrić lijepo je animirala djecu koja su s potpunom pažnjom pratila tijekom susreta. Bili su izrazito suradljivi i aktivni. Književnica im je odgovorila na sva njihova pitanja, a posebnu

pažnju je posvetila njihovim radovima koje je pohvalila. Potaknula je djecu na čitanje, a neki su poželjeli kada odrastu, baš poput nje, i sami biti književnici!

Cijeli književni susret moguće je pogledati [ovdje](#).

ZAKLJUČAK:

Sve radionice su tekle lijepo i po planu. Ostvareni su svi njeni ishodi i ciljevi. Nakon što sam provela s ovim razredom cijelu školsku godinu, djeca su me upoznala i veliki broj njih zavolio je čitanje. Baš oni su postali moji česti posjetitelji knjižnice koji dođu posuditi knjigu ili ju rado čitaju u knjižnici. Ova mi je radionica dobar pokazatelj i potvrda mojih teza kako školski knjižničar treba biti sveprisutan među učenicima i na lijep način ih naučiti važnosti čitanja i vrijednosti pročitane riječi.

4.4. KNJIŽEVNI SUSRETI

Kako bismo djecu potaknuli na čitanje i stvorili u njima naviku odlaska u knjižnicu, neizostavni su književni susreti. Tada djeca upoznaju književnika, saznaju iz prve ruke od kuda nastaje inspiracija i ideje za pisanje i koji je postupak pisanja neke slikovnice ili romana.

Književnih susreta nije bilo onoliko koliko smo željeli i planirali zbog pandemije, ali one na kojima smo sudjelovali bili su jako poučni i

učenicima zanimljivi.

Ovdje ću spomenuti samo neke od susreta, a to je s književnicama Silvijom Šestom, Željkom Horvat Vukelja i književnikom Tomom Vega.

Književnica Silvija Šesto poznata nam je iz lektira koje se čitaju u osnovnoj školi, a najmlađima je poznata njena zbirka priča Bum Tomica. Na književni susret vodili smo učenike 3. razreda i tamo nam je predstavljena njena slikovnica Japjanac.

Željku Horvat Vukelja učenici upoznaju još od početka svog školovanja kada čitamo njenu Hrabricu ili kada učenici uče čitati iz njenih Slikopriča i Nove slikopriče. Na ovaj književni susret išli su 3. razredi i predstavila nam je svoje djelo *Pijanistica*.

Tomo Vega, plesač i autor dječjih slikovnica bio nam je nepoznat, pa smo se prije susreta dobro pripremili. Pročitala sam djeci njegove dvije slikovnice *Grga traži obitelj* i *Lukasova plesna pustolovina*. Djeca su pripremila pitanja i sudjelovala aktivno u razgovoru s književnikom. Na ovaj književni susret također sam vodila 3. razred.

4.5. PROZIRNA LILI

U jedan treći razred svoje škole nisam otišla slučajno. Saznala sam da jedan naš učenik prolazi kroz teško razdoblje i da se često osjeća usamljeno i napušteno, rijetko se smije i rijetko igra s drugom djecom.

Na jednoj od edukacija sam saznala za pojam biblioterapije²⁴ – liječenje knjigom i odlučila sam se okušati u tom izazovu.

Podršku sam dobila od njegove učiteljice i psihologinje naše škole. Na radionicu sam odlučila doći sa slikovnicom Prozirna Lili autorice Ksenije Kušec.

Prozirna Lili slikovnica je za djecu koja se osjećaju usamljeno i za one kojima se čini da ih nitko ne vidi. Odrasli često puno rade, opterećeni su nekim svojim problemima i ne vide kako se njihova djeca pritom osjećaju. Zato je ovo slikovnica i za odrasle i za djecu. Kroz slikovnice se jasno prožimaju osjećaji tuge i usamljenosti i rijetko tko može ostati otporan na tako detaljne opise tužnih osjećaja. Glavni lik ove priče, smeđokosa djevojčica, nije obična djevojčica, kako ona to na početku tvrdi. Naime, zbog čestih usamljenih trenutaka nakon škole i željom za pažnjom roditelja, naša Lili postaje prozirna, nestaje dio po dio nje dok u jednom trenutku ne bude potpuno nevidljiva. To je odraz njene potpune tuge i samoće. Dok sam čitala slikovnicu, u razredu je vladala potpuna tišina, a učenici su s pažnjom slušali što će se sve dogoditi s našom Lili. Nakon gotovo pročitane priče, a nisam pročitala samo zadnji dio u kojem se sve ipak sretno završava, mnogi su rekli da su se poistovjetili s njenim osjećajima i da se ponekad i oni sami tako osjećaju.

Pitala sam ih što misle da se na kraju dogodilo s Lili? Većina ih je ipak priželjkivala sretan kraj. Neki su rekli da je toliko puta postala nevidljiva da se više nije mogla pretvoriti u djevojčicu. Tražila sam ih da mi crtežom pokažu svoje osjećaje usamljenosti i tuge, a onda i da napišu

²⁴ **biblioterapija** (biblio- + terapija), liječenje knjigom (književnošću) mentalnih, emotivnih i socijalnih problema. Primjenjuju je knjižničari, psiholozi, socijalni radnici i učitelji, individualno ili u skupinama potpore. Biblioterapija je čitalačka aktivnost koja ujedinjuje četiri temeljna procesa: *identifikaciju* čitatelja s likom u knjizi, *projekciju*, čitatelj sebe i svoje osjećaje projicira u lik s kojim se identificirao, kao siguran način ispitivanja vlastitog ponašanja, *katarzu* i *uvid*. Biblioterapija uvodi književno djelo u čitateljev doživljajno-spoznajni svijet u trima fazama: percipiranje djela, afektivno reagiranje i racionalno obuhvaćanje djela, a radi prevencije i pobuđivanja zdravih emocija.

poruku Lili, da ju malo ohrabre. Slikovnica je pisana u prvom licu pa se stječe osjećaj kao da se Lili u potpunosti povjerava svakom od nas i na taj se način nas poziva da se i mi njoj otvorimo.

U porukama naših učenika prepoznaje se potpuno povjerenje i osjećaj sigurnosti da joj kažu kako ona nije jedina koja se tako osjeća. Neki su joj dali savjet kako da se pomiri s tim, a neki su joj pisali da o svom problemu mora s nekim razgovarati, neki su ju samo ohrabivali.

Donosim neke od poruka naših učenika:

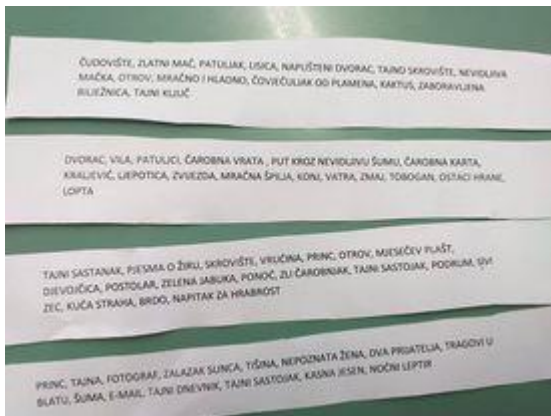
- Draga Lili,
Nadam se da nećeš više biti nevidljiva i drago mi je upoznati te. I mene ponekad ignoriraju, ali uredu je. Ostani zdrava i barem se igray s prijateljima.
- Ne moraš skrivati stvari koje te muče, samo reci nekome i bit će ti bolje!
- Draga Lili,
Čuo sam za tvoju tužnu priču i vjerujem ti da si postajala nevidljiva. I ja sam ponekad nevidljiv. Znam da bi bila sretna kada bi tvoji roditelji dolazili kući ranije!
- Draga Lili,
Znam kako ti je bilo i meni je tako bilo. Mene je tako sestra ignorirala i bio sam jako tužan.
- Ne znam kako si uspjela postati potpuno nevidljiva. Meni je isto jako teško jer mama i tata nemaju vremena za mene.
- Znam kako je to kada se nitko ne obazire na tebe, ali kada se to dogodi samo radi ono što voliš!
- Trebala bi nekom reći ako te nešto muči. Razumijem da želiš to zadržati u sebi jer i ja tako radim. Budi jaka i pretrpi to!
- Znam kako ti je kad nitko nema vremena za tebe, vjeruj mi jer i meni se to događa.

Na samom kraju sam ih pitala što oni misle kome bi se trebali obratiti za pomoć kada se tako osjećaju?

Neki su rekli da bi trebali reći roditeljima, a neki su savjetovali da se povjeri prijatelju.

Rekla sam im da se uvijek mogu obratiti svojim roditeljima, svojoj učiteljici, stručnoj službi škole i podijeliti s nama svoju tugu i usamljenost. Poručila sam im da nisu nikada sami i da svaki problem ima i rješenja. Također, razgovarali smo o tome kako nas je čitanje zapravo dovelo do ovih spoznaja i kako nam knjiga isto može biti pravi prijatelj, jer uz knjigu nikada nismo sami.

4.6. ČITAM, PRISJEĆAM SE I PIŠEM BAJKE

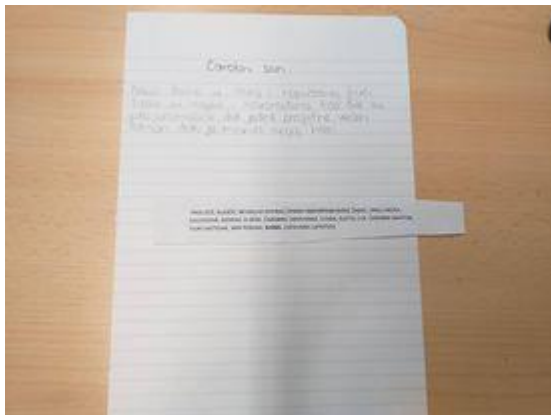
Način provedbe:

S učenicima sedmih razreda razgovaram o bajkama, o elementima bajke, kojih se bajki prisjećaju (nabrajaju bajke).

Svako dijete objašnjava koja mu je bajka najdraža i zašto. Učenici bajke kojih se prisjećaju prepričavaju.

Pitam ih što onaj koji piše bajku treba imati?

Odgovor većine je bujnu maštu. Kažem im da danas i ja očekujem od njih bujnu maštu i da će sada i oni biti autori neke nove bajke.

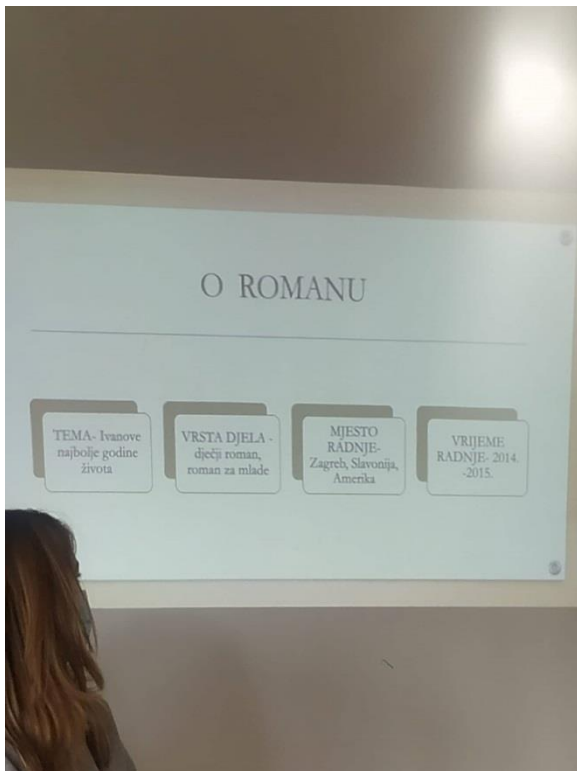

Podijelim im papiriće na kojem se nalaze riječi potrebne za pisanje bajke. Svaka se riječ kod pisanja mora upotrijebiti, a riječi se smiju ponavljati. Rad se odvija u paru.

Nakon napisane bajke, svaka grupa pročita što je napisala.

Svaku bajku usmeno kritički obrađujemo.

4.7. KVIZ ZA POTICANJE ČITANJA

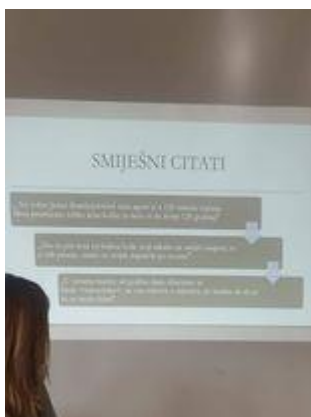

Kviz za poticanje čitanja bio mi je izvrstan način da u našu školsku knjižnicu nabavim i uvedem nove knjige.

Dogovaram se s profesoricom Hrvatskog jezika da odabranim učenicima osmih i šestih razreda ponudimo pisanje izborne lektire umjesto zadane taj mjesec.

U kvizu sudjeluje ukupno 9 učenika. Čita se tri naslova, za svaki naslov odabrano je troje učenika. Čitaju se knjige Knjiga recepata za pilotiranje kroz djetinjstvo Danijele Pavlek, Moj tata Indijanac Mladena Kopjara i Učim letjeti, a nemam krila Ivane Adlešić Pervan.

Zadatak je bio što bolje pripremiti knjige za prezentaciju razredu, nije zadana forma.

Učenici su na izrazito zanimljiv i kreativan način pripremili svoje obrade i to predstavili cijelom razredu. Dodatni izazov je bio motivirati ostale da pročitaju tu knjigu.

Profesorica i ja postavljali smo im dodatna pitanja.

Na kraju svake prezentacije pitala sam ih bi li ikada odabrali ovu knjigu za čitanje da nisu dobili taj zadatak, a odgovor je uglavnom bio ne. Ipak, bilo je drago onim učenicima koji su pročitali knjigu. Nakon toga je uslijedilo rješavanje kviza u našoj školskoj knjižnici.

Knjige su bile posuđivane do kraja školske godine među učenicima viših razreda.

5.NOVA LISTA NAJDRAŽIH KNJIGA U NAŠOJ KNJIŽNICI

Nakon odrađenih radionica, lista najpoželjnijih knjiga u našoj knjižnici znatno se promijenila. Učenici više čitaju knjige koja im nisu zadana obaveznom lektinom. Međusobno si preporučuju knjige. Često čitaju knjižnici, ali i izvan nje.

NAJČITANIJE KNJIGE U NIŽIM RAZREDIMA

1. Bloom, B. *Uljuđeni vuk*
2. Šesto, S. *Bum Tomica*
3. Mihoković Kumrić, N. *Što strah i mrak imaju sa slovima i brojkama*
4. Gardaš, A. *Izum profesora Leopolda*
5. Pongrašić, Z. *Mama je kriva za sve*
6. *Bednjanec, I. Male ljubavi*
7. Polak, S. *Mali Jan ima plan*
8. Mihoković Kumrić, N. *Kroz staklene oči*
9. Pilić, S. *E, baš mi nije žao*
10. Kaestner, E. *Leteći razred*

NAJČITANIJE KNJIGE U VIŠIM RAZREDIMA

1. Nostingler, C. *Konrad ili dijete iz limenke*
2. Pulić, N. *Maksimirci*
3. Guljašević Kuman, I. *Drugačija*
4. Tihi-Stepanić, J. *Ljeto na jezeru Čiču*
5. Cvenić, J. *Čvrsto drži joy-stick*
6. Šesto, S. *Tko je ubio Pašteticu*
7. Jan, B. *Potraži me ispod duge*
8. Primorac, B. *Maturalac*
9. Gardaš, A. *Filip dječak bez imena*
10. Lewis, C.S. *Kronike iz Narnije*

6.NOVI PROJEKTI U NOVOJ ŠKOLSKOJ GODINI

- **Mladi knjižničari** je osnovana grupa ove školske godinakaao izvannastavna aktivnost u kojoj će učenici moći upoznati rad školskog knjižničara. Prijavljeni će učenici zajedno sa školskim knjižničarem slagati knjige na police po signaturi, tražiti potrebne knjige, otpisivati i popravljati građu, pripremati radionice. Učenici će sa svojim školskim knjižničarem moći po dogovoru čitati odabrane tekstove. Također se planira i odlazak u obližnju KGZ Medveščak i tamo pitati sve što ih zanima o vođenju knjižnice. Kasnije ćemo komentirati sličnosti i razlike. Osim što će djeca naučiti osnove posla knjižničara, susrest će se s novim knjigama i pročitati ih.
- **Odabirem sam i čitam svaki dan!** – projekt je koji je vođen u dogovoru s učiteljicama četvrtih razreda. Učenici će svaki dan prije početka nastave čitati 15 minuta knjigu po svom vlastitom odabiru. Učenici su upoznati s dobrobitima čitanja i što ono donosi za njihov razvoj i rast.
- **Mjuzikl razrađen po elementima romana Jasminke Tihi-Stepanić *Dom iza žice*.** U projektu sudjeluju profesori Hrvatskog jezika, profesorica Glazbene kulture, profesor Informatike, profesor Likovne kulture i školska knjižničarka. U tijeku je dogovor za književni susret s književnicom Jasminkom Tihi-Stepanić. Učenici će moći pitati književnicu sve što ih zanima. Knjiga će biti izorna lektira tog mjeseca učenicima osmih razreda. Učenici će potom sudjelovati u pisanju teksta za mjuzikl, pisanju pjesama, osmišljavanju scenografije. Učenike koji će glumiti i pjevati u mjuziklu određuju navedeni profesori i školski knjižničar.
- **Večer poezije** realizirat će se u dogovoru s profesoricom Hrvatskog jezika i književnosti. Sastanci će se održavati dogovorno s unaprijed osmišljenim temama. Ove radionice održavat će se za učenike viših razreda naše škole.
- **Književni susreti** – sastanci na kojima će se govoriti o pročitanim knjigama, preporuke knjiga i kritički osvrti. Namijenjena je učenicima viših razreda.
- **Pisma od Felixa** – projekt koji je predviđen za cijelu školsku godinu osmišljen od strane učitelja drugih razreda, školske knjižničarke i knjižničarki KGZ Medveščak. Učenici će odlaziti jednom mjesečno u Narodnu knjižnicu gdje ćemo putovati s Felixom kroz mnoge zemlje, upoznati znamenitosti drugih država, njihovu kulturu i običaje.

- **Emocije i kako se nositi s njima** – projekt je koji se planira realizirati u suradnji školske pedagoginje i knjižničarke. Plan je razgovarati s djecom o emocijama, čitati im priče na tu temu, naučiti ih kako se nositi s emocijama i uputiti ih kome se obratiti u slučaju velike tuge, straha, usamljenosti...

7. ZAKLJUČAK

Školska knjižnica prije nije bila toliko utjecajna na čitanje kao danas. Iako se i tada čitalo, to je bila kultura onih koji su to željeli i nisu baš bili poticani na to. Knjižnica se danas uvelike trudi vratiti čitatelja u knjižnicu, a to nije lako u današnje vrijeme kada se sve odvija brzo i dinamično. Knjižnici ne preostaje ništa drugo nego da raste ukorak razvoju tehnologije, da bude i sama dinamična i posložena.

Knjižnica u budućnosti je knjižnica koja uvelike radi na sebi i trudi se ostati zanimljiva kako djeci, tako i odraslima.

Knjižničar mora poznavati interese mladih, zanimati se za teme koje njih zaokupljaju te nabavljati literaturu sličnih priča i sadržaja. Knjige su zdrav način upoznavanja svijeta koje nas uče kako voljeti, kako se ponašati, u kojim situacijama gubimo, kamo želimo i čemu težimo... U knjigama se nalazi odgovor na sva pitanja koja nas muče i koja si postavljamo, pogotovo ako smo dijete koje još nije iskusilo život u pravom smislu riječi.

Iz tog razloga ne smijemo propustiti niti jedno dijete usmjeriti u pravom smjeru i potruditi se da ono postane redovni čitač, što će se odraziti na njegov kognitivni i emocionalni razvoj, proširiti im vokabular i naučiti ih umijeću razgovora. A kada i sve to zanemarimo, ostaje ona divan svijet mašte u kojem se nalazimo kada čitamo neko nama drago djelo i to je vrijeme samo naše, tada su misli samo naše i nitko i ništa nam to ne može uzeti.

Na školskom je knjižničaru, dakle, velika odgovornost, a pozitivna povratna informacija je znak da se ide dobrim smjerom i da treba nastaviti.

Školska knjižnica ne treba i ne smije biti samo mjesto posuđivanja i vraćanja lektire sa starim i prašnjavim policama. Školska knjižnica treba biti i je namijenjena isključivo djeci i u tom se smjeru treba kretati. U njoj sve treba biti prilagođeno i usmjereno na djecu. Svaki školski knjižničar bi trebao tako razmišljati i na tom cilju raditi.

I za kraj, treba znati da su knjige naš prijatelj, lijek za dušu i tijelo²⁵, pomažu nam zaboraviti probleme, s razlogom ih nazivamo naši nijemi učitelji...

²⁵ „Knjige su za dušu ono što je hrana za tijelo“ – talijanska poslovice

8. LITERATURA

1. Bučević-Sanvicenti, L. (2006.), Čitanje kao ključni razvoj hrvatskoga društva. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, Vol 2 str. 62.-69. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165681> (31.1.2021.)
2. Blažeković, T., Furlan, B. (1974). Knjižnica osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga
3. Centner, S. (2007.), Kako zavoljeti čitati. Đakovo: Tempo
4. Čudina-Obradović, M. (1995.), Igrom do čitanja. Zagreb: Školska knjiga
5. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 4. 10. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7466>
6. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice (2004.). Zagreb: Hrvatsko knjižnično društvo
7. Kovačević, D., Lasić, Lazić, J., Lovrinčević, J. (2004.), Školska knjižnica-korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije altaGAMA
8. Kovačević, D., Lovrinčević J. (2012.:), Školski knjižničar. Zagreb: Zavod za informacijske studije
9. **-Kurikulumi nastavnih predmeta i međupredmetnih tema.** 2019. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2. studenoga 2019). Dostupno na: <https://skolazivot.hr/kurikulumi-2/>
10. Lasić Lazić, J., Laszlo, M., Boras, D. (2008.), Informacijsko čitanje. Zagreb: Inter-ing
11. Radalj, M., Mikić, A. i Mlikota, M. (2020). Knjiga kao višeslojni oblik komunikacije. South Eastern European Journal of Communication, 2(2), str. 57-64. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/247243> (28.1.2022.)

LITERATURA KORIŠTENA ZA PROJEKT:

1. Mezak M., Salamon, J. (2019.), Plastično more. Zagreb: Novi izrazi
2. Šimleša, M. (2017.), Suli u avanturi: prijateljstvo. Zagreb: Profil knjiga
3. Šimleša M. (2018.), Suli u avanturi: putovanje. Zagreb: Profil knjiga
4. Šimleša M. (2020.), Suli u avanturi: škola. Zagreb: Profil knjiga
5. Galinec, M., Višnjić-Jevtić, A. (2016.), Putovanje patuljka Putuljka. Split: Harfa

6. Mihoković Kumrić, N. (2019.), Što strah i mrak imaju sa slovima i brojkama. Split: Naklada Bošković
7. Lipovec Fraculj, T., Brezovec, J. (2019.) Ana i gospodin Strahojed. Varaždin: Evenio d.o.o.
8. Mihoković Kumrić, N. (2011.) Kroz staklene oči. Zagreb: Alfa
9. Šesto, S. (2019.) Japajapac. Varaždin: Evenio
10. Vega, T. (2021.) Grga traži obitelj. Velika Gorica: Studio idea
11. Horvat Vukelja, Ž. (2004.) Grga traži obitelj. Zagre: školska knjiga
12. Kušec, K. (2015.) Prozirna Lili. Varaždin: Evenio

Sažetak

Utjecaj školskog knjižničara na čitanje neelektirnih djela

Školska knjižnica bi za djecu trebala predstavljati sigurno i ugodno mjesto na kojem mogu pronaći pomoć u učenju, ali i odmak od svakodnevnih obaveza. To se mjesto s pravom zove „srce“ škole, dnevni boravak škole, no to ovisi o više faktora. Prvenstveno je tu važan angažman školskog knjižničara i uključenosti u rad učenika kroz suradnje s profesorima i učiteljima, a onda i s vanjskim suradnicima (knjižničarima u gradskim knjižnicama, književnicima, kazalištima...). U ovom radu potkrijepila sam tvrdnju da bez potpore i uključenosti školskog knjižničara ne možemo vratiti djeci ljubav prema knjigama, čitanju i shvaćanju kako je čitanje temelj za sve buduće životne događaje: od pisanja školskih sastavaka, prepričavanja, razgovora s ljudima, razgovora za posao, sposobnost izražavanja u poslovnom okruženju i sl. Svaka pročitana knjiga proširuje naš vokabular i čini nas bogatijima za nove riječi, spoznaje i vidike, učimo kritički promišljati. Školska knjižnica nije sinonim za lektiru, kao što ni školski knjižničar ne bi trebao biti netko tko nije zainteresiran za interakciju s djecom. Dobro znamo da živimo u vremenu moderne tehnologije, no knjižnica se vrlo lako i na taj način može približiti djeci, pokazati im kako tome pristupiti na pravi način, podržati novi način pristupa informacijama, ali i ukazati im na vrijednost pročitanih knjiga.

Ključne riječi: školska knjižnica, školski knjižničar, poticanje čitanja, važnost čitanja.

Summary

Influence of the school librarian on the reading of books outside the school reading list

School library should represent a safe and comfortable place for children where they can find assistance in studying, as well as distance from everyday obligations. That place is rightly called “the heart” of school, school living room, but that depends on several factors. What matters here, in the first place, is the engagement of the school librarian and their inclusion in the work of students through collaboration with their teachers, and then with external collaborators, too (librarians in the city libraries, writers, theatres...). In this paper, I have substantiated the claim that, without support and inclusion of a school librarian, we cannot bring back to our children love for books, reading, and understanding how reading is a foundation for all future events: from developing school essays, retelling, conversation with other people to job interviewing, ability of expressing oneself in a business environment, and alike. Every book read expands our vocabulary and makes us richer in new words, comprehension, and views, and we learn critical thinking. School library is not a synonym for school reading only, just as a school librarian should not be a person not interested in interaction with children. We know well that we live in a time of modern technology but library can easily get closer to children in that way, too. Library can show them how to access that technology in the right way, support new way of their accessing information, as well as point out the values of the books read.

Key words: school library, school librarian, encouraging reading, relevance of reading.